

Orientace ve světě (a kontingence) / Evoluce ve světě / Vývoj ve světě / Kontingence ve světě (a „evoluce“)

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2007](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2007](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 13. 4. 2007
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 13. 4. 2007

Orientace ve světě (a kontingence) / Evoluce ve světě / Vývoj ve světě / Kontingence ve světě (a „evoluce“)

Víra (v kosmickém smyslu) je záležitostí orientace v čase, přesněji orientace ve světě, chápaném jako děj, mnoho dějů, mnoho událostí, do nichž se můžeme, máme a musíme v rámci svých možností zapojit, zaplést, vmístit. (Tady by bylo ještě na místě připomenout, že ta část „světa, do které se můžeme nebo máme nějak „vměšovat“, se nesmí pro nás stát pouhým naším osvětím, resp. že musíme vždy znovu dbát na to, aby se naším osvětím nestávala.) Úroveň této orientace je úzce spjata s úrovní subjektu, který se ve světě nějak orientuje (musí orientovat), ale není touto druhou úrovní naprosto jednoznačně determinována. Ani míra nedeterminovanosti (tj. kontingence) takové orientace neodpovídá zcela úrovni příslušných subjektů (jsoucen, pravých událostí), ale je relativně vyšší na nejnižších úrovních, pak výrazně klesá, ale po vzniku organismů (živých bytostí) zase postupně stoupá, a pak už většinou ve shodě s mírou složitosti organismu (řčeno s Teilhardem, s mírou centro-komplikovanosti). Proto je třeba zjistit, jaký je vlastně vztah mezi reaktivitou subjektů různých úrovní na jedné straně a jejich orientací (resp. orientovaností) v nejbližším i vzdálenějším okolí (v okolním jejich „světě“); na první pohled se zdá být zřejmé, že nejde o prostou paralelnost, ale že vztah mezi obojím je značně komplikovaný. Objev tzv. slabé a silné síly (možná slabých a silných sil) na subatomární úrovni se zdá nasvědčovat tomu, že na těchto nejnižších úrovních (jak daleko zatím dohlížíme) určitá reaktivita pravděpodobně je (nebo může být) nejen velmi silná vůči nejbližším okolním „jsoucům-událostem“, ale že může za určitých okolností postupně růst a stávat se významnou, zatímco silná síla může být velmi mocné, ale s krátkým dosahem, takže s distancí rychle slábne a dále už se jeví jako nevýznamná. To nepochybně úzce souvisí s možností kontingentních situací a s jejich využíváním nebo uplatňováním, které může na nejnižších úrovních být velmi různorodé až chaotické, zatímco pak musí následovat několik rovin, na nichž tato různorodost až chaotičnost musí být nějak omezena a jakoby „ovládnuta“ (tzv. „zákonitostmi“), ovšem právě proto, aby se jisté druhy či formy kontingence mohly stát základem a východiskem nejrůznějších typů „novosti“ (nepředvídatelnosti, nerozhodnutelnosti, nekalkulovatelnosti atd.), které jsou – právě díky oněm rovinám jakoby potlačené chaotičnosti – schopny navazovat na dřívější „novosti“ a tak nezačínat vždycky znovu ab initio, tj. které tak uvolňují cestu „vývoji“ nejrůznějších typů.

(Písek, 070413-1.)